

WASJIKWA

Welkom in Ons huis

Natuur Turaekare en Akuriekare

Gedicht Aduanamo

Cacao, drank van de goden

Speciaal verslag:
Bosbaden: chillen met God
Bezoek Expositie First Americans

Een Arowakse mythe

Plant teachers door Solara Aerie

VOORAF

Wasjikwa betekent 'Ons huis' in het Lokono, taal van de inheemse stam der Arowakken van Suriname. We komen samen in ons huis om onze cultuur te delen, beleven, (her)waarderen en door te geven.

Het thema van dit nummer is de natuur. In de cultuur van alle inheemse volkeren op Aarde speelt de natuur een belangrijke rol. Er is (nog) veel verbondenheid met de natuurlijke leefomgeving. Wij hebben enkele verhalen met u te delen over deze zienswijze.

Tevens willen wij een speciale activiteit belichten die heeft plaatsgevonden in het kader van de Dag van de Inheemse volken op 9 augustus. Wij hebben tezamen met Moychiro Sjikwa en Wehpokamanong een Inheemse dag georganiseerd in het Gaasperplas, Amsterdam Zuidoost met sprekers, workshops en culturele muziek. Daarnaast delen wij ook een artikel over ons bezoek aan het Volkenkundig Museum in Leiden om de expositie First Americans te bezichtigen.

Tenslotte zijn er in dit nummer bijdragen van Aduanamo, Monique Sanches en Ryan Blanca die onze thema natuur raken.

Veel leesplezier!

ACTIVITEITEN 2020

Bijeenkomst Huis van de Wijk
De Tagerijn, Balbaostraat 18,
1057 TW Amsterdam van 14-17u
Eigen bijdrage: EUR5,00

Woensdag 30 september (andere locatie)
Woensdag 28 oktober
Woensdag 25 november

Thema bijeenkomst

Woensdag 14 oktober van 10-17u
Bezoek Textielmuseum Tilburg

Zie ook onze facebookpagina onder
Evenementen

Ons tijdschrift Wasjikwa is een kwartaaluitgave. Abonnement: voor EUR50,00 ontvangt u alle nummers van dit jaar per post & bent u onze speciale gast bij 3 bijeenkomsten in 2020. (zie hierboven voor de data). Een los nummer kost EUR3,00 (excl. porto) en kunt u bij ons bestellen.

COLOFON

REDACTIE: Martha Sabajo,
Leander Vermaning

Met dank aan: Ryan Blanca,
Aduanamo, Monique Sanches, Victor
Bottenbley

CONTACT:
E: wasjikwa@gmail.com
T: 06-45575788
Reknr: NL09INGB0003592738
tnv L Vermaning

Een woord vooraf...

door Leander Vermaning

Er zijn vele studies gemaakt over de cultuur, gebruiken en taal van de inheemse volken van de Guianas door avonturiers, wetenschappers en missionarissen. Voor interessante artikelen, scripties en boeken kun je nu simpelweg googlen of als je wat meer moeite wilt doen, gaan rondneuzen in archieven. Een heel interessant archief is aangelegd door **Lokono Dian News** (zoek op via Facebook). Voor diegene zonder toegang tot internet, zal ik in ons Magazine artikelen met u delen, zodat het u wellicht tot nadenken aanzet en prikkelt om meer te willen weten....waardoor u zelf op zoek gaat naar kennis, of er komen oude verhalen naar boven die u vervolgens doorgeeft, of u begint te schrijven en zodoende komen er meer verhalen over inheemse onderwerpen. Laten wij onze inheemse kennis vooral delen met onze jongeren, die op zoek zijn naar bronnen en graag meer willen weten over hun roots.

Deze keer geef ik een samenvatting van een artikel geschreven door Fabiola Jara **"Een mythe om te overleven. De Akurio indianen in Suriname"** uit het tijdschrift *Oso 15* (1996). Dit artikel geeft de nauwe verbondenheid weer van de inheemse volken met haar natuurlijke omgeving.

Turaekare en Akuriekare

In haar artikel verhaalt Jara over een tweetal mythes van de Akurio.:

"Toen riep Akalanti, grootvader koningsaasgier, alle wezens bijelkaar. Hij sprak hen toe: 'Wij zijn nu te talrijk geworden. Er is bijna niets meer te eten, want iedereen zoekt hetzelfde soort voedsel. Bovendien gaat iedereen met elkaar om, men weet niet meer wie zijn zus of broer is, zo kan het niet langer.' Dus heeft hij alle lijflijke kenmerken, woonplaatsen en het voedsel verdeeld. De vogels kregen veren, kleur en gezang; de capucijnapen de palmvruchten, de slingerapen de zoete vruchten; de mensen aardewerk en de maniokplanten om te verbouwen, enz. Elk dier was hierna verschillend. Ze konden elkaar niet meer verstaan, gingen verschillende kanten op en zochten ieder hun eigen voedsel."

"Toen heeft de grootvader iedereen bijeengeroepen. Hij zei: 'Degenen, die wittig zijn, zullen de Turaekare worden genoemd. Dit is omdat jullie de kleur hebben van de tura (de capucijnaap *Cebus apella*). Diegene die een roodachtige huid hebben, zullen de Akuriekare genoemd worden omdat jullie kleur is als die van de akuri, een knaagdier (de aguti *Dasyprocta leporina*). Voortaan zullen jullie ook verschillende wegen inslaan. Jullie zullen alleen voor het houden van de feesten samen komen. Dan zullen jullie samen zingen voor de dieren.'"

Het eerste verhaal gaat over het ontstaan van de verschillende soorten dieren. Het tweede verhaal legt het ontstaan van het nomadisch leven uit bij de Akurio. De mensen kregen op dat moment nieuwe namen en werden verspreid over de verschillende trekpaden.

'Een mythe om te overleven. De Akurio Indianen van Suriname'

Fabiola Jara

bron

Fabiola Jara, 'Een mythe om te overleven. De Akurio Indianen van Suriname', in: *Oso 15* (1996), p. 28-40

Zie voor weersteekwoord: http://www.dbnl.org/tekst/psw31/myth01_01/soeken.htm

© 2008 dbnl / Fabiola Jara

dbnl

Koningsgier; *Sarcoramphus papa*

Capucijnaap; *Cebus apella*

Aguti; *Dasyprocta leporina*

Turaekare & Akuriekare

De verdeling van het territorium onder kleinere groepen wordt (...) als een ecologische noodzaak gezien. Er waren meer groepen buiten de Turaekare en Akuriekare, zij kregen allen namen van diersoorten. In dit verband gaven de diernamen soms (...) aan hoe groot de groep was, de doodkopsaapgroep vormde net als het diertje de grootste groep, d.w.z. tussen de 60-100 leden. De reuze miereneter groep was maar 1 familie. Bij het toewijzen van de namen gold: hoe verschillender de dieren, hoe groter het linguïstisch verschil tussen de groepen. De groepen die bijvoorbeeld namen van apensoorten kregen, konden niet met de groepen communiceren die namen van hertensoorten kregen. Namen van dieren die voedsel en verblijfplaatsen deelden, werden als naam gebruikt voor groepen die taalkundig gezien dicht bij elkaar lagen zoals het geval was met de aguti- en de capucijnaapgroep.

Groepen die generaties lang d.m.v. huwelijken met elkaar waren verbonden, werden als vaste ruilpartners gezien en werden *ipawana* genoemd. Dit betekende dat zij elkaar voor de feesten bezochten en zelfs nodig hadden. Bij deze feesten werden dansen en gezang olv een ritueel specialist in een min of meer vaste volgorde uitgevoerd.

Elke groep bezat een eigen, t.o.v. elkaar complementair, repertoire. Zo kenden de Turaekare liederen en dansen die verband hielden met de apensoorten en bezaten de Akuriekare een repertoire gewijd aan de dieren van de grond zoals wilde varkens en de tapir. De dansen hielden direct verband met de jacht. Tijdens deze feesten werd door de sjamanen met de geestenbeschermers van de dieren onderhandeld om de jacht van de rest van het seizoen voorspoedig te laten verlopen.

De keuze van de namen bleek niet willekeurig. Het is duidelijk dat door deze nieuwe namen aan de groepen een plaats in het sociale verkeer werd gegeven. De huwelijksrelaties, de ruilverhoudingen, de rituele samenwerking en zelfs de oorlog die de groepen met elkaar verbonden, werden dmv deze namen aangekondigd.

Ipawana: Aguti en capucijnaap

De aguti en de capucijnapen eten beide voornamelijk palmvruchten en noten. Hun habitat ligt verspreid over verschillende soorten bos. Aan het begin van het regenseizoen wijken zij uit naar de rivieroever om zich te goed te doen aan overvloed van palmvruchten. De aguti's hebben vaste slaapplekken, in deze nesten woont 1 paar met hun kroost. Als de jonge dieren volwassen worden, maken zij een nieuw nest vlakbij hun ouders. Zo ontstaan grotere groepen van aanverwante dieren die naburige nesten bezitten en gezamenlijk voedsel zoeken. Deze groepen tellen 30 of meer dieren. In de loop van het jaar bestrijkt zo'n groep een groot en vast territorium om te foerageren. Hun paden zijn goed gemarkeerd.

De capucijnapen leven in groepen van 50 tot 80 dieren, ze hebben verschillende slaapplekken binnen een territorium dat zij in ongeveer 5 à 10 dagen rond lopen. Ze wonen in familieverband van elk 1 mannetje en +/- 5 vrouwtjes en hun kinderen. De grote groep telt 4 à 6 van deze 'grote' gezinnen. Hun sociale gedrag is zeer complex. De mannetjes stellen zich zeer territoriaal op, houden de wacht en komen in actie als de troep bedreigd wordt. De vrouwtjes lopen meestal in groepjes en houden een inventarisatie bij van de vruchten in de omgeving, zij verkennen het territorium op zoek naar de rijpe palmen. Hierbij hoort één, onder de primaten van de neo-tropen, verfijnd systeem van auditieve signalen, die de troep bijelkaar houdt.

In de woorden van de Akuriyo: de looproutes van de diersoorten doorkruizen elkaar. Net als andere apensoorten en viervoetigen in Zuid-Amerika hebben de aguti en de capucijnapen er veel baat bij om elkaar te volgen. Vruchten hangen hoog aan de bomen en zouden onbereikbaar blijven voor dieren die op de grond leven, zoals de aguti, de peccaries en de tapir. Volgens de Akuriyo gooien de apen tijdens het foerageren de vruchten naar de grond. De aguti hebben ook baat bij de alarmsignalen van de apen. Volgens de Akuriyo volgen de apen de aguti in het droge seizoen, om bij verborgen waterputten aan de voet van sommige palmen te kunnen drinken.

De orale traditie geeft ook aan dat de aguti en de capucijnaap als *ipawana* gezien kunnen worden. Volgens de Akuriyo is de aguti de eigenaar van sommige palmkoloniën, die als de tuinen van de aguti worden gezien. Deze aguti's hebben deze reputatie te danken aan hun gewoonte om ondergrondse voorraden aan te leggen waardoor zij inderdaad onbewust *palmentuinders* worden.

Jara concludeert dat de keuze voor deze diernamen zeer waarschijnlijk als metafoor dienen voor de manier waarop de groepen zich aanpasten aan de ecologische omgeving van het hoge bos. "Het voedselpatroon van zowel de aguti als de capucijnaap bestaat voornamelijk uit palmvruchten en noten. Deze dieren trekken met het rijp worden van de vruchten van de hoger gelegen plaatsen naar de vloedgebieden beneden. De wijze waarop de exploitatie van de palmvruchten het ritme van het nomadische leven van de groepen aangaf, zagen de Akuriyo wellicht als analoog aan het seizoensgebonden bezoek van de dieren aan de verschillende habitats.

Daarbij zien de Akuriyo de vruchten van de **Oenocarpus**, de **Euterpe** en van de **Maximiliana palmen** als het brood van het bos. Het voedsel van de capucijnaap en de aguti blijkt voornamelijk uit de vruchten van deze 3 palmsoorten te bestaan. De verbintenis van de Akuriyo met de dieren wordt door de orale traditie verwoord door hun keuze voor de namen van de groepen. Verder wordt hun gebruik van de palmvruchten gezien als het gebruik maken van de tuinen van de aguti en de capucijnapen."

Ik vraag mij hardop af of er nog meer verhalen bestaan over de zogenoemde *ipawana* (ruilhandel/verwantschap) tussen mensen, dorpen en families? Ik weet dat er arowakse liederen bekend zijn over het zoeken naar een echtgenote in een ander dorp door de man. Bestonden er in vroegere tijden daarbij ook bepaalde tradities, dansen, proeven? En zijn er ook Arowakse familienamen verbonden aan de natuur of gebaseerd op diernamen? Uit wat blijkt nog meer de diepe verbondenheid met de natuur en het groot observatievermogen van de inheemsen?

Reacties: wasjikwa@gmail.com

KAKAW

CACAO, voedsel van de goden

Meer dan 4.000 jaar geleden werd cacao gedronken door mensen uit de pre-Columbiaanse culturen op het Yucatán schiereiland, zoals de Maya's, en de Olmeken bij spirituele ceremonieën. Volgens de Maya's is de Kakaw hier ooit gebracht door de God Kukulcan, de lichtbrenger van de oude inheemse volkeren. Het verhaal gaat dat deze boom ooit enkel in de onderwereld groeide, Xibalba, 1 van de drie sjamanistische werelden. Deze werd bewaakt door twee van de 9 heren van de Nacht, van de onderwereld. HUN KAME(CIMI) en WULUK KAME(KAN) waren hun namen. Het was verboden voor de mensen om deze vruchten te eten of in de buurt te komen.

Er is een mythologische verhaal over de helden tweeling. Hun dochter IXQUIC hield de heren van de onderwereld voor de gek en kwam bij de boom terecht. Daar lag de scheldel van haar vader HUNAH PU, die door de heren gedood was en deze sprak tot haar en zei; Dochter, hou je hand open en ik geef je het geschenk van de liefde. Hij spuugde erin en daar lagen de cacaobonen van de heilige boom. Ze nam het mee de midden-wereld in en ze was zwanger, zwanger van de reïncarnatie van de helden tweeling HUNAH PU en IX BALANQUE, die de Zon en de Maan werden.

De Maya's maakten van Kakaw een krachtig en magische toverdrank. Hieraan werd soms een bepaalde plant toegevoegd die het bloedrood maakte. Bloed was de drager van bewustzijn, het levenssap. Ze gebruikten dit als sacrament, voedsel van de Goden, in hun rituelen en ceremonies. En ook als krachtvoer voor reizigers en soldaten.

De Kakaw boom was heilig en is hier gebracht om ons hart te helen. Door middel van de boom en haar vrucht de cacaoboon, kan men reizen door de drie werelden, de boven-, midden- en onderwereld, als 1 wereld door de kosmos. In ons zelf bestaan deze 3 werelden ook. Deze herkennen wij als het hoofd, de gedachtes, inspiratie als de bovenwereld. De buik, onze emoties als de onderwereld. En uiteraard het centrum van ons voertuig, het Hart, waarin het ware gevoel en de kracht van liefde huist die alles verbind.

Vandaag de dag dient cacao als basis voor chocolade. Vaak geven we iemand waarop we verliefd zijn, of waar we van houden chocola en dat is niet voor niets. Ons hart denkt niet maar weet. Cacao is dan ook een medicijn voor het hart en in deze zit een stof die ons het gevoel van verliefdheid laat voelen. Kakaw is verbonden met het Hart, een Hartopener, een Hartelixer.

De keizer van de Azteken, Montezuma, dronk liters Chocolatl, wat bittere drank betekent. Niet alleen omdat hij het lekker vond, maar ook omdat hij dacht dat hij er speciale krachten van kreeg, zoals slimheid, wijsheid en er geestelijk en lichamelijk sterk van werd. Nu weten we 'wetenschappelijk' ook waarom. De Latijnse benaming voor de cacaoboom is Theobroma Cacao, wat 'Voedsel van de goden' betekent. Theo = god and bromo = food. Zoals de inheemse volkeren Kakaw noemden in hun eigen taal. Montezuma dronk samen met Cortés en zijn officieren deze goddelijke drank, zij waren de eerste Europeanen die Kakaw dronken. Cortés:

'Deze drank is heel gezond, en zo erg voedzaam als geen andere drank ter wereld, omdat diegene die een kop met deze vloeistof drinkt, de hele dag mijlenver kan blijven lopen, zonder iets anders te eten.'

Geschiedenis van Kakaw in de inheemse cultuur:

- ? Als een heilige drank om verbinding te maken met het spirituele middels ceremonies, rituelen en offers
- ? Mythologie over creatie van de mens
- ? Om te delen tussen tribes, ontmoetingen en vergaderingen
- ? Als ruilmiddel, gedroogde cacaobonen werden gebruikt als geld, vooral in het Azteekse keizerrijk

De Spaanse conquistador Hernán Cortés bracht aan het begin van de zestiende eeuw de eerste cacao bonen mee naar Spanje nadat hij Mexico veroverd had op de Azteken. In de achttiende eeuw smokkelden Hollandse schepen 'caracas cacao' vanuit Venezuela via Curaçao naar de Nederlandse Republiek.

In 1825 ontdekte de Nederlander Coenraad Johannes van Houten de basis voor de bereiding van cacaopoeder, cacaoboter en chocolade. Hij ontdekte hoe cacaoboter uit de bonen geperst kon worden. Ook ontdekte Van Houten het alkaliseren: een methode om de aanwezige zuren in de cacao te neutraliseren. Dit kwam de smaak ten goede. Rond het jaar 1900 waren de door Portugal gekoloniseerde eilanden São Tomé en Príncipe in de Golf van Guinea de grootste cacao producent ter wereld. Cacaobonen worden heden verbouwd in veel landen rond de evenaar, o.a. in Congo, Ghana, Ivoorkust, Honduras en Indonesië.

Gelukkig wordt de traditie van cacao teelt- en verwerking in Suriname hedentendage voortgezet door **Tan Bun Skrati** (www.tanbun.org). Zij produceren premium producten zoals 72%, 80% en 100% chocolade repen en bonbons, deze zijn ook in Nederland verkrijgbaar. Op hun site is te lezen dat in de tijd van slavernij cacao werd geteeld naast de koffie op de plantages, omdat zij goed gedijen onder de schaduw van de zogenaamde kofi mama. In die tijd werd cacao alleen als drank gebruikt. Maar na de ontdekking van verdere methodes voor verwerking van de bonen naar chocoladerepen, nam de vraag explosief toe. Rond 1895 stonden er in Suriname meer dan 2 miljoen bomen. Door een uitbraak van de gevreesde krulloten ziekte (schimmel), maar ook lage prijzen en concurrentie vanuit West-Afrika door massaproductie, nam de teelt van cacao af. Peperpot was de laatste actieve plantage, voordat Tan Bun Skrati in 2010 is gestart met het opnieuw cultiveren van cacao.

Hoe voelt een cacao ceremony?

Je kunt je weids voelen, gezegend, verbonden met jezelf en anderen, geïnspireerd, verbonden met je intuïtie & visie, geaard, gevoelens komen aan de oppervlakte en energie komt los.

Wanneer je 30 ml pure, hoge kwaliteit cacao drinkt, kun je een verhoogde bloeddorstroom ervaren, je humeur wordt verbeterd en je bewustzijn wordt verruimd.

Cacao zorgt voor het kalmeren van het bloedvaten- en spierstelsel. Je kunt dmv ceremoniële doses cacao, de bloedtoevoer met 30% verhogen, wat inhoudt dat er meer levensenergie door je lichaam beweegt en al je systemen worden gevoed.

Instagram Cacao ceremony

▽
cacao
is
heart
medicine
○

Instagram Cacao mama

Tan Bun Skrati bestellen bij De Kus, Design en Kunst uit Suriname

Meer info?

Bronnen: mayateachings.nl, purekakaw.com en tanbun.org
 Geschiedenis van cacao: <https://youtu.be/ibjUpk9lagk>
 Food of the Gods: https://youtu.be/8mr1_8ndB0I

Wil je zelf eens een cacao ceremonie doen als hartmedicijn?
 Wij hebben het gedaan bij BEYOND EGOS. Check de site:
beyondegos.com

Golden Cacao Milk

Cacao 10-15gr + heet water ±40ml + opgeschuimde plantaardige melk (amandel/kokos/haveremelk)

Laat de cacao ongeveer 15 sec smelten in heet water en roer de opgeschuimde melk erdoorheen. Meng er kurkuma, zwarte peper, kaneel en honing naar smaak doorheen.

Instagram Cacao mama

Jeugdherinnering aan Casipora

Door Martha Sabajo

Deze keer gaat het over de natuur die ons leven is. Ik ben geboren in het dorp Cassipora, ver weg in het binnenland. Vanaf de jodensavana moest je ongeveer 20 km naar mijn dorp lopen dwars door het bos. Ik kende geen angst, het voelde vertrouwd voor mij. Het leek alsof ik beschermd werd door het bos, zo veilig voelde ik mij. Ik noem de natuur 'moeder' omdat wij afhankelijk zijn van de natuur. Wij mensen zijn negen maanden gedragen door onze moeder. Zij zorgde van nul tot negen maanden voor ons in haar buik. Bij de geboorte werden wij gezoogd door haar tot dat wij zelfstandig gingen eten. 'Moeder natuur' zoogt ons onze hele leven lang.

Wij leefden van de kostgrond, jacht en vis. Hoe dichtbij kun je bij de natuur zijn als mens? Alles werd uit het bos gehaald. Huizen werden gebouwd van pinabladeren. De fundering om ons huis was van hout. Om te koken of cassave te bakken had je sprokkelhout nodig wat ruim voldoende aanwezig was in de omgeving. Als kind ben ik verenigd met de natuur. Ik was omringd met bomen en nog eens bomen. Ik liep op blote voeten in het bos en zand.

Mij vader vlocht voor mij hele kleine korfjes en zo werd ik al heel jong betrokken bij het levensonderhoud. Kilometers liep ik met cassavewortels op mijn rug naar huis. Thuis aangekomen werden de knollen gereed gemaakt voor het avondeten. Mij moeder kon overheerlijke peperwater koken. Ik kan mij herinneren dat wij net als hier alle maaltijden gezamenlijk aten, samen in een kring. Ik heb warme herinneringen aan die tijd.

Mij vader was een uitstekende jager en als hij wild had geschoten moest ik samen met mijn broer of zus stukjes vlees naar familie brengen. Ik heb hele gulle ouders gehad. Het bos is mij daarom zo dierbaar!

Om cassave te kunnen eten moest er heel wat gebeuren. Mij vader ging op zijn gemak ver in het bos zoeken naar een geschikte stuk kostgrond. Als hij het had gevonden kwam hij dit aan mij moeder vertellen, waarna zij samen gingen kijken. Er mocht geen heilige boom zijn, geen comusire zijn (een heilige termieten heuvel, dit geeft witte schuim), geen anaconda (gekleurde), dit kan je later ziek maken zoals verlamming.

Mij vader was niet groot maar heel sterk. Eerst haalde mij vader alle kleine bomen weg, zodat hij overzicht had over hoeveel grote bomen er over bleven. Hij hakte de dikke grote bomen met een bijl om. Mij

moeder zorgde dat hij tijdens het zware werk regelmatig ging rusten en wat kon eten en drinken. Dit was een hele klus en het kon wel een maand duren. Als alles gekapt was moest al het hout drogen en dit duurde weer bijna een maand.

Meestal werd er gewacht op de grote droge tijd. Als kind voelde ik de spanning van mij ouders als de kostgrond verbrand moest worden. Het allerbelangrijkste was dat al het hout goed droog moest zijn voor het ging verbranden, zodat het gewas goed kon groeien. Het as was heel belangrijk en het diende als voeding voor de bodem. Na verbranding werd al het overgebleven hout zoveel mogelijk bij elkaar gezet, zodat er open plekken vrij kwam om de cassave en overige vruchten te planten. Na het planten duurt het negen maanden voor de cassave rijpe knollen had en gereed was om te oogsten. Zo zie je maar hoe de natuur zijn werkt doet.

Van de cassave werd onze drank casiri gemaakt. Casiri is een alcoholische drank en werd bereid voor speciale gelegenheden en feesten. Met paarse patat werd de casiri mooi roze gekleurd.

De casiri werd in een speciale hardhouten boot klaar gemaakt en daarom smaakte dit zo heerlijk. Om deze speciale boot te maken werd er in het bos speciaal hout gezocht; met man en macht gingen de mannen van het dorp dit hakken en uithollen.

Er waren ook houten boten (corialen) waarmee werd gevaren. Hiervoor gebruikte zij houten peddels. Niet alle hout was geschikt om een boot te maken. Hiervoor moesten de mannen heel diep in het bos gaan om het te zoeken. Na kappen werd de zware stammen door de dorpsbewoners met veel kracht naar de plaats van bestemming gebracht.

Als een persoon overleden was gingen een paar mannen op zoek naar hout. Dit werd gezaagd voor planken om een kist te maken voor de overleden.

Waarom ik dit allemaal benoem, is om aan te geven hoe en waarom mijn volk zo nauw met de natuur verbonden is. De natuur geeft het leven en neemt het leven. Wij mensen kunnen niet leven zonder voedsel en water wat de natuur ons geeft.

Laten wij onze moeder aarde eren, en met respect behandelen en bedanken voor wat het aan ons geeft. Laten wij elkaar erop wijzen en bewust maken dat wij ons regenwoud en moeder aarde niet verwoesten.

Onze tips

Film en Boek

1. El abrazo de la serpiente (2015)

De film vertelt twee verhalen over gebeurtenissen die plaatsvonden tussen 1909 en 1940. In beide verhalen speelt Karamakate, een sjamaan en de laatste overlevende van zijn stam in het Amazonewoud. Hij reist samen met twee wetenschappers, de Duitser Theodor Koch-Grunberg en de Amerikaan Richard Evans Schultes, op zoek naar de zeldzame yakruna, een heilige plant. Losjes geïnspireerd op de dagboeken die beide wetenschappers bijhielden over hun veldwerk in het Amazonewoud.

2. Indianen van Suriname - Petra Nelstein

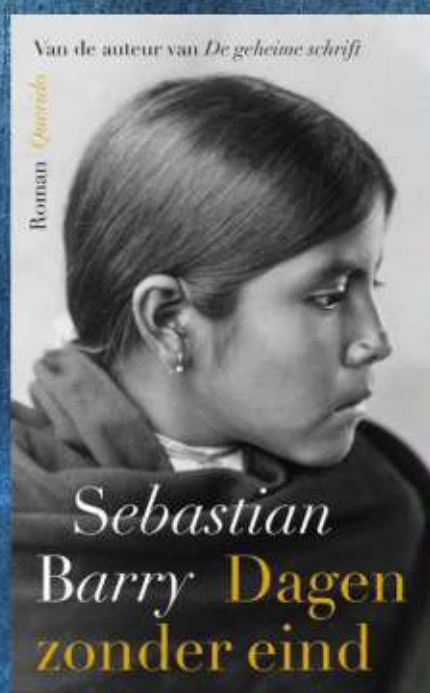
De Indianen van Suriname zijn trots op hun land en hun tradities. De vondst van het Penardmanuscript uit 1908 over hun cultuur plaatst dit erfgoed in een nieuw daglicht. Een goede reden om op zoek te gaan naar hun huidige manier van leven. De focus ligt op het Paradijsdistrict, waar indianen deel uitmaken van de moderne samenleving en tegelijk hun tradities willen behouden. Echter, hoe geven erfgoeddragers en jonge bruggenbouwers hier vorm aan? Het resultaat is een uniek boek met schitterende foto's en levendige portretten. Verhalen waarin het warme witte zand van de indiaanse dorpen voelbaar wordt en de kracht van de natuurelementen het leven kleur en geur geeft. Waar de mystiek diep verweven is in het bestaan en in kunst en cultuur tot uiting komt.

Theo Jubitana: "In het dorp waar ik ben opgegroeid, hebben wij ook met de getijden geplant en geoogst. Je houdt rekening met het seizoen. Neem bijvoorbeeld de krappa, dat is een bosnoot waar je olie uit kan produceren. Die heb je niet het hele jaar door. Als er genoeg krappa's zijn, heb je ook knaagdieren die de noten komen eten als ze op de grond vallen. En daar maken de Indianen gebruik van. We eten noten maar ook wild. In Hollandse Kamp kunnen we dat in mindere mate omdat we omgeven zijn door oude plantages en we nog maar weinig bos ter beschikking hebben. Alles is al uitgegeven door de overheid."

3. Dagen zonder eind - Sebastian Barry

De zeventienjarige Thomas McNulty en zijn wapenbroeder John Cole nemen dienst in het Amerikaanse leger om aan de honger te ontsnappen. Eerst dient de strijd tegen de indianen zich aan en vervolgens de Burgeroorlog. De jongens worden geconfronteerd met de verschrikkingen van de oorlog en hun medeplichtigheid laat diepe sporen na. Desondanks beleven ze, zo voelen ze dat zelf althans, sprankelende dagen zonder eind.

"In het zuiden meenden we soms in de verre verte opgestapelde vierkante heuvels te kunnen zien, we wisten dat we daar niet heen moesten. Dat was land van de Apaches en Comanches, zeker weten. Die kerels maken je koud zodra ze je zien. De majoor was bekend met die pezige Apaches, hij had vijftien jaar strijd met ze geleverd, zei-ie. Zo'n beetje de ergste duivels waarvan je ooit zult horen of die je ooit zult zien, zei hij. Hij zei dat ze regelmatig afzakten naar Mexico, om boeren te pakken. Legden iedereen die ze tegenkwamen om, namen vee, paarden, vrouwen en vaak kinderen mee terug naar hun eigen land. Een maand op pad, als geesten die door spookachtig gebied rijden. Je kon met mannen en geweren op ze jagen maar je vond ze nooit. Zag ze niet eens."

A photograph of a large tree with thick, gnarled roots and a butterfly with orange and red wings flying near the roots. The text is overlaid on a semi-transparent brown circle.

To Ada

In positie vast geankerd want weet het zijn
de energieën die door mij heen stromen, tot diep in de kern vast
geworteld, over alle rondingen van deze planeet.

Weet dat de kringen van het leven die in mijn huizen duizenden
jaren circulatie in stand houden betreft alle seizoenen van het jaar.
Want ik ben getekend en gekerfd, velen malen beklommen, en vele
van ons genadeloos uitgeroeid, door zij die het altijd denken beter te
weten, want ik besta slechts duizenden jaren.

Nog dat ik je zal beoordelen maar je slechts gelijk zal behandelen
zoals een bij die zijn korf aan mijn armen heeft vast genageld, de
oap die slingerend met zijn jong door mijn lianen, een slang vast
gedraaid aan mijn schors wachtend op zijn prooi.

De uil verscholen in mijn Boezem,
de mens met verschillende gedachtes en intenties
ieder die bij mij wilt komen schuilen is welkom.

Luisterend naar alle geheimen van de allerkleinste tot de
allergrootste die ik mag over dragen aan mijn allergrootste,
mijn schepper .

Ik ben niet beter dan mijn neven of nichten, want we komen uit
dezelfde grond en delen hetzelfde doel en staan samen krachtig
naast elkaar Berk, Elk, Es, Wilg, Doorn, zo zijn we nog met meer.

Reikend naar de hemel waar de wind ons tegemoet waait en
fluistert met een bries onze oude ballast los te laten zodat het
nieuwe weer aangroeit voor nieuwe en schone energie,
wat ik aan de levende mag geven.

Dat zijn slechts enkele van onze waardevolle taken,
want weet dat de grond waar we in geworteld staan
overspoeling van water kan voorkomen,
en de stabiliteit van onze aarde.

Onze uitstoot is zuurstof genoeg voor elk wezen
op deze planeet.

De bladeren aan ons lichaam is het medicijn voor de enkele
die het weten net als mijn schors.

Want zie zoals ik zei wij hebben vele functies en zijn onmisbaar.

Het respect van vroeger is verloren gegaan en slechts
enkelingen zien me nog staan in mijn waarde.

De norm kent geen onderscheid en hoeft niet na te denken
om te handelen uit liefde.

De Bron en de boodschap blijf met beiden voeten geworteld
in de grond en houd je ziel connected.

Ik ben een Oude Boom in positie vast geankerd, ja dat ben
ik...trots op mijn taak gekregen door
Adajali Watjinatsjie.

Abahang koba * Tot de volgende keer
Inspired By the higher Energies

Written by ADUANAMO

Chillen met GOD

Een dag om nooit te vergeten. Niet alleen omdat het de langste dag van het jaar was, (de start van de zomer), maar ook omdat ik voor het eerst bosbaden zou ervaren.

Terwijl wij, een groepje 'inheemse zusters', zich in de vroege ochtend lieten begeleiden voor een spirituele bosbad, door Eefje Ludwig; Founder van The Forest Bathing Circle, in de bossen van de Amsterdamse Waterleiding Duinen, kreeg ik het gevoel dat ik aan het chillen was met GOD.

Tijdens het wandelen, belandden mijn gedachten, heel subtiel, bij mijn inheemse bet-overgrootmoeder: Zo verliet zij, op advies van haar nageslacht, op een zeer hoge leeftijd, de heilige en immense grote Amazone van Suriname en belande zij in Nederland in een betonnen (slaap)kamer van 16 vierkante meter.

Wellicht in de gedachtengang in Nederland beter af te zijn. Immers waren al haar familieleden in Nederland. Daarnaast voldeed zij zo aan de verstedelijking. Inmiddels leeft sinds de 21e eeuw, de meerderheid van de wereldbevolking in een stad.

Wat een machtige ervaring moeten al mijn oma's hebben gehad, iedere dag zo baden in de heilige Amazone. Mijn gedachten gingen verder.....Misschien hebben de inheemsen daardoor wel hun charismatische houding en verruimende geestelijke kennis, kracht en wijsheden ontwikkelt.

Zij gaan er namelijk vanuit dat alles met elkaar in verbinding staat, dat alles een onderdeel is van één groot geheel, één grote energiebron. Zij hebben een leefwijze met respect, waardering en liefde voor alles wat leeft.

De Japanners hebben ook lang geleden gezien hoe een 'natuurbad' doorwerkt op je fysieke, mentale en emotionele welzijn. Zij hebben kunnen aantonen wat 30 minuten in de natuur met je doet. Het kan daar dan ook als recept afgegeven worden door je arts, vertelt Eefje ons.

Ook heeft een Nederlandse studie, tijdens het zogeheten Vitamine G-onderzoek bevestigd dat een natuurlijker leefomgeving ertoe leidt dat mensen minder vaak bij de huisarts komen voor ziektes als diabetes, hartziekten, hoge bloeddruk, angststoornissen en depressie.

Je kunt deze vitamine G (staat voor groen) dus heel gemakkelijk binnen krijgen door de natuur in te gaan.

Eefje vertelt dat als je tijdens het bosbaden vertraagt, je de natuurlijke omgeving met zo veel mogelijk zintuigen kan waarnemen en dat is de hele essentie van het bosbaden.

Om te beginnen was het advies van Eefje geen deodorant te gebruiken als je gaat bosbaden. Wij hebben even op blote voeten gestaan en contact gemaakt met de aarde en je omgeving, de ogen gesloten om beter te horen en te ruiken, op de grond gelegen en kon je zo proberen te kijken naar de taal van de wolken, de wind speelde met onze huid en haren, maar ook met de bladeren van de hoge bomen en we hebben de bomen en het heldere water gestreeld.

Alhoewel Inheemsen van nature één zijn met de natuur, maar een grote groep al zo lang woont in de stad, met alle stressprikkel van dien, is het fijn om meer dan eens te gaan baden in het bos en fijn te chillen met alle wonderen van de natuur.. waaronder jij zelf!

Monique Sanches, Gran Krutu: inheemse Facebook platform

BOSBAD 20 juni 2020

Foto's: Monique Sanches, & Eefje Ludwig

Shinrin-yoku is een vorm van natuurtherapie uit Japan en betekent letterlijk 'baden in het bos'. Het is een soort mindfulness, waarbij je je onderdompelt in de atmosfeer van het bos en de natuur aandachtig beleeft met al je zintuigen. Wetenschappelijk is bewezen dat de natuur een heilzame werking heeft op ons welzijn.

Met dank aan: www.theforestbathingcircle.com
Slow down * Sense * Connect

JOELIE

Een Arowakse mythe

Deze geschiedenis speelt zich af in de tijden dat de Lokono in vrede en voorspoed leefden. Zij hadden voldoende voedsel en werden niet geplaagd door ziekten. De feesten waren uitbundig en de dorpen groot.

Het reilen en zeilen van deze dorpen was de verantwoordelijkheid van de dorpsraad die samen met de sjamanen en het dorpshoofd beslissingen namen. Zij begrepen dat elke beslissing over belangrijke zaken op zijn minst zeven generaties gevolgen zou hebben. En ook hadden zij de wijsheid te beseffen dat voorspoed geen vanzelfsprekendheid is.

Daarom zochten zij een weg om het contact met de mystieke en spirituele wereld te versterken om daar inspiratie en raad te vragen. Nadat de sjamanen hun rituelen hadden uitgevoerd om de geesten en goden hun verzoek over te brengen hoopte ieder op een antwoord.

En zo gebeurde het dat de vrouw van een van de dorpshoofden een droom ontving. In haar droom zag zij een grote vlucht vogels neerstrijken in het dorp. Het uitzonderlijke aan deze vlucht was dat alle vogels aanwezig waren. De vogels in haar droom leken totaal niet terughoudend te zijn en liepen overal in het dorp rond maar lieten zich niet vastpakken. Echter zij vlogen ook niet weg. De vrouw van het dorpshoofd liep tussen de honderden vogels. Tot op een gegeven moment de vogels uit elkaar weken en plaats maakten voor een heel klein vogeltje met een schitterende verenmantel.

Het was de legendarische Pientjie, de heldhaftige kolibrie, door alle vogels bewonderd en gerespecteerd. Pientjie had ooit de machtige gier uitgedaagd om te bepalen wie het snelst en het hoogst vliegen kon en had glansrijk gewonnen! In haar droom zag de vrouw hoe Pientjie een heilige kolibrie dans uitvoerde. Aan het einde van de dans vlogen de vogels weg. Behalve Pientjie, die haalde een klein gevlochten buideltje tevoorschijn en liet aan de vrouw zien dat zij dit buideltje neerlegde bij een van de standpalen van de dorpshut waar de mensen

zich verzamelden voor feesten en bijeenkomsten. Daarna vloog Pientjie weg.

De vrouw ontwaakte en overdacht haar droom. Zij besloot haar droom te vertellen aan haar man. Hoe wonderlijk zou het zijn als er daadwerkelijk iets te vinden zou zijn bij de plek die zij in haar droom had gezien!

Ondanks dat het idee misschien komisch was, besloten zij toch op onderzoek uit te gaan. Tot hun grote verbazing vonden zij daarin, half verborgen in de grond, een buideltje. Toen zij het voorzichtig openden vonden zij daarin een hoopje zaden. Glanzende, fijne, bijna zwarte zaden. Het waren zaden zoals zij die nog nooit gezien hadden. Nog onzeker over wat het karakter van dit voorval was, of het goed of juist gevaarlijk was, wilden zij het zaad weggooien. Maar op dat moment hoorden zij een zacht en vriendelijk gefluister:

Als jullie ons weggooien zullen alle mensen verdwijnen.

Je kan je hun schrik wel voorstellen. Het gefluister ging verder:

Wij zijn Yoellie, wij zijn door de spirituele en mystieke wezens naar jullie gezonden. Zorg voor ons en wij zullen jullie in tijden van nood bijstaan. Misbruik ons echter niet want dan zal er alleen pijn geogst worden. Door ons zal jullie verbinding met de spirituele wereld versterkt worden.

De vrouw en haar man deelden hun ervaring met de dorpsraad en er werd besloten dat de zaden geplant en verzorgd moesten worden. Het zaad ontkiemde en de plant die groeide bleek allerlei bijzondere eigenschappen te hebben. Het kon gebruikt worden als medicijn, het hielp de sjamanen om beter contact te maken met de spirituele wereld, beschermde de kostgronden tegen ongewenste insecten en wordt door de mensen nog steeds gebruikt als bezweringsmiddel. **Het was de tabaksplant.**

Deze mythe is opgetekend door A.C. Cirino (geb. 1929 in het dorp Goede Hoop aan de Coppenerivier) in 'Indlaanse vertellingen' (1970). Bewerkt door Victor Bottenbley, storyteller en theatermaker.

The old lakota was wise. He knew that a man's heart, away from nature, becomes hard. He knew that lack of respect for growing living things, soon would led to lack of respect for humans too. So he kept his children close to nature's softening influence'

—*Luther Standing Bear*

In Memoriam
Kapitein Michel Ramon Karwafodi
1953-2020

We hebben een sterke leider verloren. Een strijder die altijd klaar stond voor een ieder, jong en oud. Een zeer sociaal en betrouwbaar mens. Geen woorden genoeg om zijn goedheid en strijdlust te beschrijven. (Dorpsbestuur Matta/Kurupa)

Wabarhosen Michel Ramon Karwofodi, oom Ram, is niet meer onder ons, maar zijn idealen blijven voortbestaan en met de kracht, moed en wijsheid van Adajali zullen wij doen wat in ons vermogen ligt om deze te realiseren.
(Vereniging van Inheemse Dorpshoofden)

Dag van de Inheemse Volkeren, Gaasperplas, Amsterdam 20. Fotoreportage: Monique Sanches, Gran Krutu, inheemse facebook platform

NATUURBEHOUD

door Ryan Blanca

In dit artikel wil ik graag nader ingaan op een paar van de vele gezichten van natuurbehoud in Suriname om de complexiteit van dit onderwerp te belichten.

Naar mijn mening is natuurbehoud in Suriname nauw verbonden aan de grondenrechten van tribale volken; hierop zal ik uitgebreider terugkomen in een volgend Wasjika magazine.

In de afgelopen jaren heb ik op verschillende manieren te maken gehad met natuurbehoud. Het begon al vroeg aan de zijde van mijn vader bij gemeenschapsprojecten in verschillende inheemse dorpen in Suriname. Tijdens mijn opleiding aan de Vrije Universiteit in Amsterdam werd het mij duidelijk hoe de westerse kijk op natuur wordt vormgegeven. Ook tijdens de actieve periode met Stichting Detsjing (www.inheemsen.com) heb ik veel gelezen en gediscussieerd over dit onderwerp. Vooral de laatste 10 jaren dat ik heb gewoond en gewerkt in Suriname hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan mijn bewustwordingsproces ten aanzien van dit onderwerp.

Economen hebben het over een ideale "win-win" situatie waarbij economische ontwikkeling hand in hand kan gaan met duurzaam natuurbeheer. Biologen hebben het over behoud van ecosystemen, dier- en plantensoorten. Organisaties voor natuurbescherming richten zich vooral op prachtige natuurlijke omgevingen of spectaculaire diersoorten (prachtig en spectaculair zijn natuurlijk hartstikke subjectieve begrippen!). Voor politici heeft natuurbehoud te maken met politieke en economische belangen. Bij inheemsen staat vooral overleving als onderdeel van de natuur centraal, zonder natuur kan je niet overleven.

Voor de ene persoon kan natuurbehoud een bron van inkomsten betekenen, terwijl het voor de ander juist tot verlies van inkomsten kan leiden. Organisaties als Wereldnatuurfonds en Conservation International zijn commerciële bedrijven die kunnen bestaan, omdat ze inspelen op ons (schuld)gevoel om de natuur te willen beschermen. Aan de andere kant betekent strenger toezicht en wetgeving op economische activiteiten als jacht, mijnbouw en bosbouw dat bepaalde groepen zoals kleinschalige bos- en mijnbouwers minder geld kunnen verdienen.

Ook de fysieke omgeving waar je woont beïnvloed jouw mening over natuurbehoud. Iemand die het grootste deel van zijn leven doorbrengt in New York (VS) kan een totaal andere kijk hebben op natuur dan iemand die b.v. in Kwamelasamutu woont. Voor de New Yorker zijn parken (Central Park) natuur, terwijl voor de Trio dat de Amazone jungle is. Inheemsen in het Surinaamse binnenland verlangen naar ontwikkeling met verharde wegen, stromend water, continue elektriciteit, motorboten, winkels en auto's. In Amsterdam verlangt men naar minder verkeer, minder vliegtuigen, minder toeristen en meer natuurgebieden.

Bovenstaande voorbeelden maken duidelijk hoe zeer wij verschillen in onze meningen over de natuur en behoud daarvan. Mijn conclusie is dat er een fundamenteel verschil is in de manier waarop de westers georiënteerde mens en de natuur georiënteerde mens de natuur waarderen.

Met westers georiënteerd bedoel ik dat de bewustwording sterk is beïnvloed door een kapitalistische maatschappij. De leidende gedachte is dat de natuur wordt gewaardeerd in termen van economische waarde. Enerzijds kijkt men naar de waarde van grond, hout, geneeskrachtige planten, water, mineralen en "spectaculaire" plekken die een toeristische waarde kunnen hebben. Anderzijds is ERG belangrijk wie het eigendom over deze rijkdommen heeft; dit is waar de discussie over de grondenrechten om de hoek komt kijken. Natuurlijke rijkdommen en hun eigendommen voor de korte termijn staan centraal; nu geld verdienen is belangrijker dan natuur behouden voor de lange termijn.

Met natuur georiënteerd bedoel ik gemeenschappen die voor hun overleving in belangrijke mate afhankelijk zijn van de natuur. Hieronder vallen dus ook de tribale volken in Suriname die nog steeds afhankelijk zijn van wat de natuurlijke omgeving hun verschaft. Uiteraard is deze situatie sterk aan het veranderen, pagaaien worden vervangen door buitenboordmotoren, bijlen door kettingzagen, orale overlevering door TV en cassave door brood en rijst. Tribale gemeenschappen waarderen natuur op basis van het vergroten van hun overlevingskansen voor de lange termijn. Behoud van waterbronnen, vis- en jachtgebieden en kostgronden staan centraal en kunnen nooit eigendom worden van individuen.

Juist omdat deze partijen bij discussies over natuurbehoud vaak lijnrecht tegenover elkaar staan, is het van groot belang om zich in elkaars denkbeelden te verdiepen. Wederzijds begrip en respect zijn essentieel om dichterbij elkaar te komen en op een constructieve manier met elkaar in overleg te gaan. Per slot van rekening is behoud van de natuur in Suriname in het belang van alle Surinamers!

Reacties: wasjika@gmail.com

VERLEDEN HEDEN & TOEKOMST VAN DE VEERKRACHT VAN INHEEMS AMERIKAANSE VOLKEREN INDIGENOUS RESILIENCE PAST, PRESENT & FUTURE

MUSEUM VOOLK KUNNDE

Samen met leden van Wasjikwa, Lokono Dian News, Wehpokamanong & Wajonong hebben wij op zondag 6 september een bezoek gebracht aan het Volkenkundig Museum in Leiden om de bijzondere expositie over de **First Americans** te bekijken. De curatoren hebben nauw samengewerkt met Native American kunstenaars van verschillende volken, zoals de Cochiti Pueblo, Osage, Cherokee en Mohawk nations. Hier enkele foto's van de bijzondere kunstwerken.

Het is nog te zien t/m 25 juli 2021!

Cara Romero (Chemehuevi): 'Als een inheemse fotograaf, omarm ik fotografie als mijn tool om weerstand te bieden tegen de Eurocentrische beeldvorming en als een middel om het publiek toegang te geven tot de fascinerende diversiteit van nog levende inheemse volken. Ik gebruik levendige kleuren, experimenteer met licht en foto illustratie om ideeën te onderzoeken op welke manier de bovennatuurlijke wereld ons alledaags leven overlapt. In deze combinatie van vorm en inhoud, reflecteer ik op de unieke inheemse wereldbeeld wat de veerkracht en schoonheid toont van onze bloeiende culturen.'

(cararomero.com, facebook)

Diego Romero (Cochiti Pueblo) gebruikt traditionele pottenbakmethodes van zijn voorouders en combineert deze kennis met zijn liefde voor stripboeken, superhelden, mythologie en popcultuur. In zijn beschilderingen van keramiek vertelt hij verhalen met humor en satire en brengt boodschappen over het hedendaags leven van de Native Americans, waarbij hij ook moeilijke onderwerpen als politiek, geschiedenis, identiteit, oorlog en alcoholisme niet schuwt.

(Wikipedia, zie ook Youtube)

Virgil Otiz (Cochiti Pueblo) is een internationaal bekend keramist, fashion designer en grafisch vormgever. Op het gebied van keramiek is hij het meest bekend om zijn gewaagde keramische figuren, waarbij hij traditionele Cochiti figuren op een hedendaagse manier vormgeeft.

Otiz vertelt verhalen door historische gebeurtenissen samen te voegen met futuristische elementen, o.a. in zijn solo expositie 'Revolt 1680/2180'. Geïnspireerd door de 1680 Pueblo Revolutie rond Santa Fe, New Mexico, creëerde Ortiz kunst waarmee verleden en toekomst tot leven komt, door superhelden karakters zoals de Venetiaanse soldaten, Tahu en haar leger van Blinde Boogschutters en Aeronauten, die allen uit het jaar 2180 zijn teruggereisd in de tijd om de historische leiders van de 1680 Revolutie bij te staan te vechten tegen de Castiliaanse leger. Zij zijn afgebeeld marcherend terwijl zij zuurstof- en gasmakers dragen om te overleven.

(Wikipedia; virgilotiz.com)

Jamie Okuma (Luiseño en Shoshone-Bannock) is beroemd vanwege haar kralenwerk, mixed media en fashion design. "Ik heb 15 jaar lang intensief poppen ontworpen, kralenwerk gemaakt en meegedaan aan (powwow)shows en heb op dit gebied mijn limiet bereikt. Nu richt ik mij op hedendaagse native fashion, waarin ik mijn ervaring met kralenwerk en gevoel voor fashion samenbreng" (Wikipedia, zie ook facebook)

In de houtblokdrukken die Meders daarna maakte verwijst hij naar die 16e-eeuwse voorstellingen door het gebruik van deels dezelfde beeldtaal; zoals de voorstelling van inheemse bewoners en veelvoorkomende motieven waaronder mais en manden. Hij refereert aan kolonisatie en geweld en toont een figuur die boven zijn middel een Europese kolonist is en daaronder een inheemse bewoner. De 16e-eeuwse prenten werden gebruikt om te laten zien dat Europeanen superieur waren aan inheemse volkeren. Met zijn werk wil Meders de vraag oproepen wie de rechtmatige vertellers zijn van de inheemse Amerikaanse geschiedenis.

Jacob Meders (Mechoopda/Maidu) zijn werk focust zich op veranderende percepties van plaats, cultuur en identiteit gevormd door assimilatie van inheemse volken. Meders onderzoekt documenten over Native Americans met stereotypische ideeën en hoe deze invloed hebben gehad op de cultuur van inheemse volken. In zijn werk maakt hij gebruik van drukwerk en printmethoden als een symbool voor de westerse kennis en haar lineaire denkwijze. Hij gebruikt deze methoden om de kijker te confronteren met nieuwe denkbelden over Native Americans. (jacobmeders.com)

De kunstenaar maakte een serie van vijf houtblokdrukken die reageren op de 16e-eeuwse prenten die hij bestudeerde in de bijzondere collectie van de Leidse Universiteitsbibliotheek. Al in de 16e-eeuw maakten Europese kunstenaars afbeeldingen van inheemse volkeren in Amerika. Een belangrijke graveur in dit genre was Theodoor de Bry (1528-1598). Deze Vlaamse illustrator maakte prenten over de verovering van Amerika en baseerde zich volledig op verslagen van anderen, want zelf was hij daar nog nooit geweest. Meders bekeek deze prenten - nog net voor de lockdown in februari dit jaar - in de Leidse UB.

Bron tekst + foto's: universiteitleiden.nl: Artikel first-americans-expositie-verbeeldt-roerig-verleden-en-heden-van-inheemse-amerikanen

Skawennati (Mohawk) is bekend om haar online kunst dat zich richt op geschiedenis, de toekomst en verandering. Ook houdt zij zich bezig met Machinima, waarin zij hedendaagse inheemse culturen onderzoekt en nadenkt over hoe inheemse leven eruit zal zien in een science-fictionachtige toekomst. Haar multimediate projecten zijn o.a. de online galerie/chat space en mixed-reality event 'CyberPowWow (1997-2004). "er zijn genoeg plaatjes van ons in het verleden. Vaak zijn wij in deze beelden stil, naamloos en ik wil iets anders laten zien. Ik wil dat wij verbeelden hoe wij onszelf zien in de toekomst" (skawennati.com en facebook)

Instagram:skawennati

**May the sun bring you
new energy by day,**

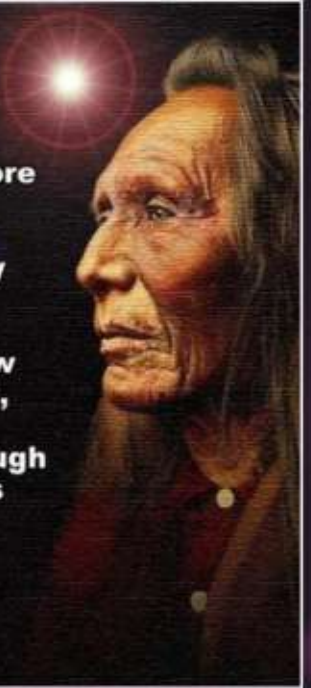
**May the moon softly restore
you by night,**

**May the rain wash away
your worries,**

**May the breeze blow new
strength into your being,**

**May you walk gently through
the world and know it's
beauty all the days
of your life.**

— Apache Blessing

Facebook: Dieta of teacher plants & trees_Richart Stuckert

Bosbaden, geschenk aan het bos, Monique Sanches

**NATURE
IS MY RELIGION**

**AND THE EARTH IS
MY CHURCH**

Facebook: Dieta of teacher plants & trees_Richart Stuckert